

Bilaga: Teknikförvaltningens yttrande till remissvar till *Bättre förutsättningar för klimatanpassning (SOU 2025:51)*

Öppna dagvattenanordningar ska omfattas av ledningsrättslagen (avsnitt 8.3)

VA-avdelningen tillstyrker förslaget. Av erfarenhet kan vissa aspekter dock behöva förtydligas:

- Behöver utformning regleras likt hur utformning av dikesföretag regleras?
- Vilken skyldighet har ledningsägaren (va-huvudman) att underhållsrensa diket och utifrån vilket behov? Va-huvudmannens ansvar att tillgodose bortledning av dagvatten kanske inte motsvarar fastighetsägarens estetiska önskemål om hur diket ska se ut.
- Behöver vattnets maximala utbredning (vattenområde) regleras i plan och återkomsttid anges? Ett dike kan bestå av en tydlig fåra inom vilket vattnet håller sig vid normala regn, men omgivande terräng tillsammans med kapacitetsbegränsningar nedströms kan skapa ett fördröjningsmagasin vilket har en funktion vid skyfall. Ett dike kan alltså bestå av en tydlig fåra vilket underhålls av ledningsägaren men även en "svämplan" vilket kan utnyttjas av fastighetsägaren men som vid extremfall är tänkt att översvämmas. En avgränsning av den tänkta maximala utbredningen av vatten kroppen vid skyfall kan behövas för att förtydliga när en fastighetsägare tar en egen risk med egendom t.ex. växthus och när ledningsägaren kan bli skadeståndsskyldig om den inte upprätthåller kapacitet genom rensning eller tillräcklig kapacitet i nedströms ledningar samt ge ett rättvist underlag vid ersättning.

Kostnadsaspekter att beakta är att diken har högre driftkostnader än ledningar, det kan även innebära ökade ersättningskostnader om ytan som tas i anspråk är större. Samtidigt kan det vägas upp av minskade kostnader för uteblivna reningsanläggningar och fördröjningsanläggningar för att uppnå samma effekt och en billigare klimatanpassning i helhet.

Dagvattensystemets kapacitet ska regleras i lag (avsnitt 8.4)

VA-avdelningen tillstyrker förslaget. Vissa aspekter bör dock utredas och förtydligas.

- Avdelningen ställer sig positiva till att det framgår av vattentjänstlagen vilken återkomsttid som anses tillgodose skäliga anspråk på säkerhet och bedömer att 10-års regn är den samhällsekonomiska bästa lösningen. Det är bra att säkerhetsnivån fastställs entydigt i lagen. Även om det finns en gemensam uppfattning inom branschen att det är 10-års regn som gäller finns det också stora osäkerheter, särskilt i nya områden, särskilt sedan P110 och särskilt bland den yngre generationen samhällsplanerare. Detta leder till en osäkerhet när det kommer till strategisk utveckling av dagvattensystemet. Som lyfts i utredningen, att införa mindre förbättringar för att uppnå befintliga normer med en gradvis förstärkning med hänsyn till framtid klimat är en helt annan fråga än att uppgradera dagvattensystemet till en säkerhetsnivå på 20 eller 30 år med klimatfaktorer. Det är även mycket svårt i praktiken att dra gränsen mellan områden som bör ha olika säkerhetsnivåer och att motivera dessa. Att förstärka dagvattensystemet ytterligare i vissa områden skulle - istället för att ingå under

VA-huvudmannens skäliga anspråk på säkerhet - kunna införas som klimatanpassningsåtgärd som finansieras enligt avsnitt 10.4.

- Det bör utredas och förtydligas vilken nivå man ska mäta trycklinjen vid ett 10-års regn. Det är avdelningens uppfattning att marknivå är den logiska nivån att mäta trycklinjen av ett 10-års regn och att om 10-år ska fastslås i lagen att man även bör vara tydlig med att man avser marknivå som dämningnivå för dagvatten i duplikatsystem. Det framgår inte tydligt av förslaget vad som gäller; formuleringen "om den kan leda bort dagvattenflöden" samt läsning av första stycket i avsnitt 8.4 öppnar för olika tolkningar. För områden med duplikatsystem är det avdelningens uppfattning att den gemensamma uppfattningen inom branschen är att man avser marknivå eller där omkring som dämningnivå för dagvattensystemet vid ett 10-års regn. Det vill säga att VA-huvudman inte räknar med att man ska ha källare kopplade med självfall och fritt inlopp till ledningen. Det gäller även dränering. Fastighetsägare kan själva avgöra om dessa vill acceptera att det tränger tillbaka i deras installation oftare eller om de vill skydda sig med backventil eller pumpa till marknivå. Alternativet - att va-huvudmannen ska ha kapacitet för att skydda även källare eller dränering kopplade med självfall till dagvattenledning vid minst ett 10-års regn - skulle innebära a) att va-huvudmannen skulle behöva hålla koll på fastighetsägares källargolvnivå och dräneringsnivån, samt b) på många områden ha kapacitet för ett 10-års regn strax över ledningshjässa där man traditionellt har dimensionerad för som mest ett 2-års regn. Det är, enligt vår bedömning, billigare och enklare ur ett helhetsperspektiv för enskilda abonnenter att vidta åtgärder själva än att man ska ha ett allmän skydd för fria inlopp under marknivå på dagvattensystemet.
- Den andra funderingen som VA-avdelningen har är vad som kommer gälla juridiskt. Vad händer om man mäter kapacitet (bortsett från det att en mätning av kapacitet med hydrauliska modeller är endast en vetenskaplig uppskattning förknippad med osäkerheter) och ser att det inte uppnår kravet, men att när man undersöker vidare att det inte finns några tänkbara konsekvenser av en marköversvämning vid platsen. I vanliga fall skulle det krävas en redovisning av konsekvenser samt helst en nyttokostnadsanalys för att motivera åtgärder. Om en ändring i lagen leder till konsekvenser för VA-huvudmannen utan att det har skett en skada kan det leda till åtgärder som faktiskt är samhällsekonomiska förluster. Lösningar som vi ser det skulle kunna vara att det fortsatt är vid skadeståndsärenden som rättsliga konsekvenser uppstår alternativt att vid föreläggande av fullgörande att det ska krävas redovisning av tänkbara konsekvenser av att man inte uppnår kapacitetskravet. Teknikförvaltningen ser alltså att det bör utredas vidare vilken rättsliga och ekonomiska effekter förslaget kan ha.

Förslaget bör inte innebära ökade kostnader, möjligtvis minskade kostnader eftersom det innebär ett förtydligande.

Va-huvudmannen ska lämna uppgifter om dagvattensystemets kapacitet (avsnitt 8.5)

VA-avdelningen avstyrker förslaget. Uppgiften är för osäker och kan ständigt komma att förändras.

- Avdelningen ser hur det skulle finnas en viss vinst i enskilda fall och det finns inget som hindrar fastighetsägaren att kontakta va-huvudman för att fråga och

va-huvudman att lämna uppgift om de tycker det är lämpligt. Om det blir ett krav skulle det innebära en helt annan nivå av ansvar.

- Det skulle kräva stora resurser att hålla ett sådant heltäckande underlag uppdaterat med en kvalité som är meningsfull. Förslaget skulle generera ett behov av flödesmätning och kalibrering långt över vad som görs idag och även för områden där det inte bedöms finnas problem med kapacitet. Om det dessutom skulle vara intressant hur länge dagvattensystemet kommer ha en viss kapacitet så blir uppgiften omöjlig. Det skulle kräva att man även inkluderar tidsplaner av kommande exploateringar samt alternativa framtidsscenario. Förvaltningen ser inte att nyttan skulle motivera insatsen särskilt om förslaget om en tydligare formulering av skyldigheten enligt avsnitt 8.4 införs.

VA- avdelningen arbetar löpande med kapacitetsberäkningar i sin verksamhet, och ser inte hur detta tillkommande förslag på krav skapar värde. Detta då det är 1) oerhört resurskrävande att hålla ett så pass heltäckande underlag uppdaterat så att man inom en rimlig tid ge ett kvalitetssäkrat svar om nuläget, och 2) den siffran förväntas ändras med tiden allteftersom det förtätas uppströms och klimatet förändras, vilket leder avdelningen att fråga sig om vilken nytta förslaget skapar för fastighetsägaren egentligen.

Förslaget skulle innebära ökade kostnader, hur mycket är svårt att säga. Det skulle uppskattningsvis handla om ett par tjänster, eller motsvarande utgifter i konsultkostnader.

Föreskrifter om högsta inomhustemperatur (avsnitt 8.11)

Fastighetsförvaltningsavdelningen instämmer med förslaget att Folkhälsomyndigheten ska ges ett bemyndigande att meddela föreskrifter om högsta temperatur inomhus i boenden med särskilt stöd och särskild service enligt socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, som kommunen är skyldig att inrätta för känsliga grupper. Detta är ett viktigt steg för att stärka skyddet för personer med särskilda behov och säkerställa en trygg och hälsosam inomhusmiljö för dessa grupper.

Avdelningen vill dock framföra några viktiga synpunkter och funderingar som inte tydligt behandlas i förslaget:

Temperatur i relation till relativ luftfuktighet:

- Det bör klargöras hur föreskrifterna avser att hantera sambandet mellan inomhustemperatur och relativ luftfuktighet. Särskilt vid förhöjda temperaturer och värmeböljor har luftfuktigheten en avgörande betydelse för termoregleringen, särskilt hos känsliga grupper med nedsatt förmåga att reglera kroppstemperaturen. En hög relativ luftfuktighet kan förvärra upplevd värme och påverka hälsan negativt. Idag finns enbart inga entydiga riktlinjer för relativ fuktighet, enbart att fukt inte skall leda till hygieniska olägenheter, ohälsa eller skador.

Mätning av temperatur – operativ temperatur istället för enbart lufttemperatur:

- Idag används lufttemperatur som riktvärde under sommartid enligt Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Det bör undersökas om operativ temperatur, som inkluderar både luft- och strålningstemperatur, kan vara ett mer lämpligt mått för att bedöma värmebelastningen och därmed ge en bättre grund för föreskrifterna, vid värmeböljor.

Avdelningen bedömer att en vidareutveckling av föreskrifterna med dessa aspekter kan bidra till att bättre skydda känsliga grupper mot negativa effekter av förhöjda inomhustemperaturer, särskilt under klimatutmaningar som värmeböljor.

Kostnadmässigt så kan förslaget innebära ökade utgifter för Region Gotland. Om definitionen ”*känsliga grupper*” utvidgas eller att högsta temperaturen regleras ned för denna grupp skulle det enligt avdelningens tolkning kunna ge ökade kostnader för Region Gotland. Det är verksamhetsutövaren som fortsatt har ansvar att inte överskriva högsta inomhustemperatur, men eftersom Region Gotland är både verksamhetsutövare och ägare av våra fastigheter kommer givetvis kostnaden belasta regionen oavsett vart i organisationen det faktiska ansvaret och kostnaden landar.